

УДК 141.7:[130.2:796]

В.Є. БІЛОГУР (доктор філософських наук, доцент, професор кафедри теорії і методики фізичного виховання та спортивних дисциплін)

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, Мелітополь

E-mail: bilovlada@mail.ru

ФІЛОСОФІЯ СПОРТУ ЯК НОВИЙ НАУКОВИЙ НАПРЯМОК І НОВА НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

В статті дається аналіз філософії спорту як нового наукового напрямку і навчальної дисципліни, яка тільки формується і виробляє свій предмет і об'єкт; проаналізовано еволюцію філософії спорту та її зв'язок з сучасними процесами глобальної трансформації людства; визначено проблеми, якими вона займається, розроблено понятійно-категоріальний апарат концепції філософії спорту та її значення для сучасного розуміння проблем спорту і фізичної культури; розкрито шляхи і напрями підвищення ефективності філософії спорту в сучасних умовах з метою культивування її дійсно гуманної сутності; показано зміни, що відбуваються у спорті і спортивній діяльності, детермінованими сучасною соціокультурною та глобальною ситуацією.

Ключові слова: філософія спорту, спорт, спортивна діяльність, фізкультурна діяльність і виховання, комерціалізація спорту, олімпійський спорт, «спорт для всіх», дитячий і юнацький спорт, майбутнє спорту, гуманний потенціал спорту

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями

Філософія спорту як новий науковий напрямок і нова навчальна дисципліна в своїй основі поєднує філософію і спорт, пізнання світу через спорт і завдяки спорту. Якщо хочеш бути здоровим, сильним і розумним філософствуй і пізнавай світ через спорт, не відставай від життя в пізнанні мудрості, націленої на культивування тіла людини через спорт. Останнім часом спостерігаємо стрімкі зміни з розвитком спорту в умовах глобальної трансформації людства. На наших очах спорт перетворюється в стрімку складову сучасної індустрії шоу-бізнесу, у сфері спорту крутяться великі гроші, які випереджають сучасну спортивну політику. Міжнародні спортивні федерації і МОК у своїй діяльності все частіше виходить з економічних категорій прибутку, з кожним роком збільшується кількість стартів і розширюється програма Олімпійських ігор. Ці динамічні зміни потребують серйозного осмислення проблем спорту в умовах глобалізації та розробки такої нової навчальної дисципліни і нового наукового напрямку, як філософія спорту. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває побудова дослідницьких прогнозів відносно майбутнього філософії спорту як молодій науковій галузі знань.

Актуальність дослідження

Актуальність теми дослідження зумовлена завданнями соціокультурного реформування українського суспільства, що має своїм безпосереднім витоком процес національного відродження України, в основі

якого формування концепції філософії спорту, її ціннісно-сміслові параметри функціонування, що має важливе праксеологічне значення. У цих умовах важливо дати відповіді на цілий ряд питань теоретичного і практичного характеру філософії спорту, тому що структурна трансформація цінностей молоді в умовах реформування суспільства є не просто соціальним процесом, а соціальною і гуманітарною проблемою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми, на яку спирається автор

Автор спирається на думку професора М.Я.Сарафа, що багато наших уявлень про спорт і сам понятійно-категорійний апарат багато в чому не відповідають реальності. Комерціалізація і професіоналізація сучасного спорту викликає протест у романтично налаштованих прихильників філософії олімпізму типу П. де Кубертена. На його думку, вже сьогодні з'являються сучасні проекти повернути добре ім'я спорту, відродити ідеали олімпізму, реалізувати гуманістичну модель спорту, але залишається питання - чи це реально? Чи не є такі спроби утопією? Філософія в своїй основі є формою суспільної свідомості, світоглядом, системою ідей, поглядів на світ і на місце в ньому людини; досліджує пізнавальне, соціально-політичне, ціннісне, етичне та естетичне відношення людини до світу. Філософія - це любов до мудрості, яка належить тільки людині і проявляється завдяки людині як найвищої істоти на Землі, яка наділена рефлексією, розумом, пам'яттю, може змінювати світ завдяки інтелектуальній і моральній складовій. Жоден інший вид в біосфері Землі не має іншого такого права, крім людини. Як у житті, так і в спорті все постійно змінюється, відображаючи своєю динамікою мудрість людської думки. Багато історичних форм в минулому включало поняття «філософія»: філософські вчення Давньої Індії, Китаю, Єгипту; давньогрецька, антична філософія – класична форма філософії (Парменід, Геракліт, Сократ, Демокріт, Епікур, Платон, Аристотель); Середньовічна філософія – патристика та схоластика; філософія епохи Відродження (Г.Галілей, Б.Телезіо, Н.Кузанський, Дж.Бруно); філософія Нового часу (Ф.Бекон, Р.Декарт, Т.Гоббс, Б.Спіноза, Дж.Локк, Дж.Берклі, Д.Юм, Г.Лейбніц); французький матеріалізм XVIII ст. (Ж.Ламетрі, Д.Дідро, К.Гельвецій, П.Гольбах); німецька класична філософія (І.Кант, І.Г.Фіхте, Ф.В.Шеллінг, Г.В.Ф.Гегель); філософія марксизму (К.Маркс, Ф.Енгельс, В.І.Ленін); російська релігійна філософія (В.С.Соловйов, С.Н.Булгаков, С.Л.Франк, П.А.Флоренський, Н.О. Бердяєв, Л.Шестов, В.В.Розанов); філософія космізму (Н.Ф.Федоров, К.Е.Ціолковський, В.І.Вернадський).

Зв'язок авторського доробку із важливими науковими та практичними завданнями

Тема наукового дослідження пов'язана з темою дослідження кафедри теорії і методики фізичного виховання та спортивних дисциплін Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького на тему: «Історико-філософські, культурологічні та філософсько-гуманістичні проблеми фізичної культури і спорту в традиціях Філософія спорту як новий науковий напрямок і нова навчальна дисципліна

світової і національної культури».

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Проблемна ситуація.

Динаміка філософських вчень про світ говорить сама про те, що не було ще ідеальної філософії як у житті, так і в спорті. Адже спорт – це частина нашого життя, необхідна, але ще не достатня умова існування виду *Homo Sapiens* як людини в біосфері. Тому що зовнішній вигляд людини, тобто фізичне (біологічне) здоров'я – це не все, що треба, щоб стати Людиною за змістом, але й не те, щоб бути ідеально подібним на нього зовнішнім виглядом. Пригнічення біосфери Землі сучасною технократією все більше і більше виявляється загрозою глобальної екологічної катастрофи, що свідчить про те, що існує загрозливий розрив між філософією технократії – розвитком різного роду технологій, до яких відносяться і технології спорту, – і філософією життя, яка повинна попереджати безперервно суспільство і направляти його на безпечний шлях. Проте у сучасних видах спорту відображений техніко-технологічний прогрес, який вже сьогодні біосферно є недопустимим, так як є шкідливим для біоценозів.

Проблема ситуація даного дослідження полягає в тому, що спорт являється засобом втечі від стресів, деструктивних розломів психіки і психозів, різного роду депресій і розладів зі здоров'ям, намаганням відійти від стресів урбанізованого середовища в умовах глобалізації, що потребує вироблення нових методологічних підходів аналізу спорту як складного соціального і культурного феномена [1].

Мета статті – сформулювати теоретичні підстави сучасної концепції філософії спорту як системи пізнання проблем спорту, що є однією з самих найсучасніших форм оптимізації гуманного потенціалу спорту

Дана мета реалізується в наступних задачах: обґрунтувати сутність і значення філософії спорту як одного з нових наукових напрямків і навчальної дисципліни; пояснити понятійно-категоріальний апарат концепції філософії спорту та її значення для сучасного розуміння проблем спорту і фізичної культури; показати еволюцію філософії спорту та її зв'язок з сучасними процесами глобальної трансформації людства; розкрити шляхи і напрями підвищення ефективності філософії спорту в сучасних умовах; показати зміни, що відбуваються у спорті і спортивній діяльності, детермінованими сучасною соціокультурною ситуацією.

Новизна

Обґрунтовано сутність, призначення і роль філософії спорту як нового наукового напрямку і навчальної дисципліни, що розвиваються в умовах глобального комунікативно-інформаційного суспільства. Вирішення проблем гуманізації сучасного змагального спорту передбачає пошук таких моделей гуманно організованої змагальності, яка має високу культурно-духовно-моральну і гуманістичну цінність. Умови глобалізації вимагають розробки таких моделей спорту майбутнього, що мають високу гуманістичну цінність.

Методологічне та загальнонаукове значення.

Для аналізу філософії спорту необхідно використати діалектичний, синергетичний, семіотичний та коеволюційний методи і підходи щодо вироблення напрямів оптимізації філософії спорту як нового наукового напрямку і нової навчальної дисципліни в умовах глобалізації. Наукове дослідження ґрунтується на принципах теорії самоорганізації, аутопоезисних самореферентних систем і мережевого спілкування та теорії дисипативних структур, які збагачуються принципами діалектики і синергетики і формують діалектико-синергетичний метод, здатний осмислити складні проблеми спортивного життя.

Обговорення проблеми та викладення основного матеріалу

Відносно філософії спорту у XXI столітті сформувався думка, що обидва напрямки - спорт і фізична культура відносяться до філософії спорту, проте часто ці два об'єкти зводяться навіть до одного – фізичної культури, а спорт вважається елементом останньої. При такому розумінні дана об'єктивна область не осмислюється у всій повноті, крім того змішується, не диференціюється ряд об'єктів даної сфери, тим самим дається навіть помилкове тлумачення відносно понятійно-категорійного апарату філософії спорту, яка й на сьогодні являється дискусійною проблемою. Об'єктом філософії спорту являється як мінімум три відносно самостійних, але й не пов'язаних між собою об'єкта: 1) соматична (фізична) культура – природне тіло людини, яке втягнуте у процес соціалізації і «окультурення»; 2) фізкультурна діяльність – певні форми активності людини, які часто називають «заняттями з фізичних вправ»; 3) спорт - особливий різновид змагань («спортивні змагання»), підготовку до них, а також пов'язані з ним соціальні відношення, інститути, норми поведінки тощо. Багато проблем пов'язані з аналізом соматичної (фізичної) культури як такої сфери культури, основним змістом якої являється процес соціалізації і «окультурення», соціокультурної модифікації тіла (тілесності, тілесного буття) людини. Такий підхід дозволяє в контексті проблеми співвідношення соціального і біологічного виявити новий аспект – співвідношення соціального і біологічного у фізичному розвитку людини, в його тілесному бутті. Такий підхід дає можливість поставити питання про співвідношення стихійного і свідомого соціального впливу на фізичний стан людини, на взаємовідносини різних засобів такого впливу – педагогічного, гігієнічного, медичного, ролі у цілеспрямованому формуванні фізичного стану людини на різних етапах розвитку суспільства, у тому числі і в сучасний період. Слід висловити передбачення, що по мірі розвитку суспільства все більше буде зростати значимість різних засобів свідомого впливу на фізичний стан людини, а серед них - педагогічних. Відкривається можливість аналізу питання про можливі і реальні ціннісні орієнтири особистості, різних соціальних груп і суспільства в цілому по відношенню до тілесного буття людини, еволюції цієї системи цінностей, її характеру у рамках сучасної культури. У зв'язку з цим виникає потреба аналізу різних моделей соматичної (фізичної) культури. Кожна така модель характеризується тим,

Філософія спорту як новий науковий напрямок і нова навчальна дисципліна

яка цінність тіла (чи комплекс цих цінностей) слугує орієнтиром для соціального суб'єкта (особистості, соціальної групи, суспільства в цілому), визначає його відношення до тіла, його поведінки і навіть стилю життя. Особливо не визначеними являються моделі соматичної культури, які найбільш адекватні реаліям сучасного суспільства і новим соціально-культурним умовам ХХІ століття, що стосується найбільш важливих філософських проблем спорту, які будуть актуальними і в ХХІ столітті, то до їх числа слід віднести проблеми гуманізації спорту, підвищення його духовно-моральної цінності, змагальності спорту, долі тих чи інших спортивних змагань (змагальності взагалі) у ХХІ столітті. При обговоренні даної проблеми вчені прийшли до висновків. Згідно першої точки зору, будь-яка змагальність являється антигуманною. Ще у 1706 р. Бернарден де Сен-П'єр у роботі «Думки про виховання» стверджував, що змагальність являється джерелом будь-якого зла. Л.М.Толстой вважав, що нічого хорошого і доброго не можна зробити завдяки змагальності. Негативне відношення до змагальності висловлював П.Ф. Лесгафт. П. де Кубертен категорично висловлювався проти організації олімпійських змагань серед дітей, постільки це є загрозовим [2].

Сьогодні культивується інша точка зору, що змагальний спорт виконує важливі соціокультурні функції, у тому числі і серед дітей, яка найбільш яскраво представлена у спорті вищих досягнень. «Ідилічний прогноз»: людство настільки духовно буде розвиватися, що добровільно відмовиться від будь-яких видів змагань – від спортивних ристалищ (арена для спортивних змагань) до музикальних та інших конкурсів. «Апокаліптичний» прогноз – спортивні змагання, які і інші види суперництва, збережуться, але приймуть найбільш антигуманні форми свого розвитку – перетворення спорту в ристалище біокіборгів (перенесення в альтернативний штучний носій – тіло-біокіборг або тілобіокіборгів).

Зокрема, існує думка, що з розвитком генної інженерії спортсменам будуть надавати будь-які «конфігурації» і розміри з «термінаторською» націленістю на результат (Р.Ачер). Поряд з цими характеристиками спорту майбутнього почали з'являтися інші поняття спорту - типу «техносport», «екоспорт», як це має місце у творах Д.Белла і У.Джонсона, в результаті чого була показана згубність перших двох фантазій. При цьому упускається з виду теоретико-методологічний вимір філософії спорту як такої, що має гуманістичний характер, виконує культурну функцію і має виховний характер, що залежать не тільки від зусиль тренерів щодо виховання спортсменів, але й від особливостей соціальної структури суспільства, у рамках якої функціонує спорт, від того, для яких цілей він використовується і яка модель спорту при цьому застосовується. У рамках сучасної моделі філософії спорту повинно бути визначено, як організовані змагання, які цінності переслідуються, які зразки поведінки культивуються, який характер очікувань вони мають – матеріальний чи моральний, який склад учасників і які взаємовідносини між ними формуються, як повинно бути організовано суперництво і чи потрібен взагалі змагальний підхід до спорту. Все це Білогур В.Є., 2013

особливо є актуальним до дитячого спорту. І взагалі розрізнення видів спорту є ще не розробленою проблемою – загальнодоступний (масовий) спорт, спорт для всіх, базовий спорт, фізкультурно-кондиційний спорт тощо.

Реалістичний прогноз майбутнього спорту і в цілому розвитку філософії спорту пов'язаний з концепцією майбутнього Людини: чи перетвориться вона на зібрання біокібергів, які культивуються через посередництво генної інженерії і кібернетико-механістичних спекуляцій, чи спорт буде мати дійсно змагальний, але гуманістичний характер. В історії філософії спорту останній розділився на загальнодоступний спорт (який при певних умовах є масовим) і спорт вищих досягнень (невеликий по своїй кількості). І той і другий підрозділяється на специфічні розділи і типи спортивної діяльності: 1) базовий (головним чином шкільний); 2) спорт, фізкультурно-кондиційний спорт («спорт для всіх»), професійно-прикладний, рекреативний і реабілітаційний спорт; 2) професіоналізований і професійно-комерційний спорт (спорт як сфера «спортивного бізнесу»).

Тому говорити «про спорт взагалі» - це не бачити реальних закономірностей диференціації багатомірного спортивного руху в суспільстві. Гуманізувати спорт – це посилити в ньому гуманні начала і різноманітні модуси людських відносин в спортивній практиці. Всі серйозні дослідження з філософії спорту свідчать, що він виник і розвився як культурно перетворююча відносно людських потреб і взаємовідносин змагальної діяльності, але на дійсно гуманних основах. «Інстинкт випередження і протиборства», який слугував біопередумовою змагальної діяльності, пройшов багаторічну «обробку» етичними та іншими регуляторами людської поведінки і перетворився у природний збудник спортивно-змагальної діяльності спортивної практики. До сьогоденного часу вона набула строго окресленої структури, змісту і умов, функціонування якої уклалося як власне змагальна діяльність людини, норми якої закріплені у глобальному масштабі, загальнолюдському масштабі (у правилах змагань, затверджених міжнародними спортивними федераціями, у Міжнародному «Маніфесті про спорт», в «Олімпійській Хартії», що детермінуються загальнолюдськими нормами етики [3].

Гуманна сутність спорту виявляється у тому, що він народився і існує у якості унікального способу максимального виявлення здібностей людини, розкриття смислу талантів, перманентного стимулювання найбільшого розвитку певних людських здібностей, спортивних можливостей людини. У сфері спорту, особливо у спорті високих досягнень, створюються все нові й нові засоби і методи виявлення діяльнісних здібностей людини, потім вони переносяться на масову спортивну практику. Про це свідчить той факт, що десятки мільйонів «рядових» спортсменів 80-хрр.ХХ ст. досягли результатів як таких, що перевершують результати олімпійських чемпіонів першої чверті того ж століття. Звичайно, що «гуманізуючі» ефекти спортивної діяльності практично не являються інваріантними властивостями спорту як такого, тому що характер його впливу на особистісні та природні властивості індивіда у рішучій мірі залежать від конкретних соціальних

Філософія спорту як новий науковий напрямок і нова навчальна дисципліна

умов функціонування спорту, від реального стану всієї системи виховання спортсмена, від того, хто і як направляє спортивну діяльність. Як свідчить аналіз, останнім часом збільшилося число виступів, у яких пропонується підвищити гуманний потенціал спорту шляхом перетворення чи навіть відсторонення власне змагальної діяльності. Не уніфікувати чітко предмет і порядок змагань, не практикувати суворі критерії і способи оцінки досягнень, не культивувати докорінну спортивну спеціалізацію і ранжування спортсменів у залежності від рівня спортивних результатів, а ввести так звану «м'яку» модель спорту. Взагалі, деяка модернізація певних рис змагальної діяльності і спортивної підготовки буде відбуватися, хоча й повільно. Спеціалісти все ж відмічають, що поряд з існуванням різних модифікацій спорту та параспортивних видів діяльності існує і прогресує спорт у власне, суровому смислі цього слова. Вихолостити його специфічні риси – це ліквідувати спорт як соціальне і культурне явище, яке перестало б існувати як один з наймогутніших способів просування людини до вершин своїх здібностей.

Спорт як культурний феномен, незважаючи на його давню практику, залишається майже не розробленим як науковий напрямок. Це виявляється в тому, що, з однієї сторони, спорт являється надзвичайно складним і суперечливим явищем, а, по-друге, до сих пір не завершилося «будівництво споруди теорії спорту». Важливо підкреслити, що Р.Арчер не вбачає різниці між рекордами у спорті і рекордами у книзі Гіннеса. Він вважає, що дух змагальності, що яскраво проявляється у спорті, не прийнятний для прогресивного розвитку людства. На його думку, у спорті перемагають не самі добрі і розумні, а найсильніші та агресивніші, тим більше, що його не влаштовують великі матеріальні затрати на проведення змагань і процес підготовки спортсменів. Перш за все, важливо підкреслити, що змагальність, або, як говорили ще давні греки, «агональність», проявляється не тільки в спорті, а в її основі лежить потреба індивіда у позитивній оцінці оточуючими людьми результатів спортивної діяльності. Адже, потреба в оцінці суспільством, яку ще називають самоствердженням, самовираженням, виконанням суспільного обов'язку, часто визначає прогрес суспільства.

Як засвідчує аналіз літератури з філософії спорту, до недавнього часу панувала точка зору, що заняття спортом удосконалюють людину тільки психофізично. Сучасні дослідження свідчать, що спорт, крім впливу на тіло і психіку, здійснює вплив на інтелект і моральність, причому не опосередковано, а напряму. Тому слід позбутися думки про примітивне розуміння чемпіонів як індивідів, наділених лише гіпертрофованою м'язовою масою і цілеспрямованістю на шкоду інтелекту і моральності. В той же час важливим для розуміння спорту являється і визнання його декількох різновидів: 1) спорт для всіх; 2) спорт для небагатьох – для найвищих досягнень (спорт олімпійський, комерційний і некомерційний). Всі ці різновиди спорту виконують переважно тільки їм властиві функції. Так, спорт для всіх залучає людей до цінностей фізичної культури, виховує і

Білогур В.С., 2013

дозволяє їм більш яскраво розкриватися у праці, мистецтві і в будь-якій іншій діяльності, сприяє підвищенню якості їх життя. Комерційний спорт, який раніше називали професійним, як видовище і свято притягує увагу виробників товарів і послуг. Завдяки рекламі і телебаченню він прискорює розвиток виробничо-рекламних відносин. Постільки комерційний спорт повністю залежить від глядачів, а глядачі є достатньо різними згідно зі своїми смаковими пристрастями, то й прогноз Р.Ачера про зникнення американського футболу, хокею, боксу та інших видів спорту є невірним. Хоча частину глядачів вражає саме емоційна сторона суперництва у цих видах спорту, хоча у спорті все ж головне не бійки, грубість і недисциплінованість, а легкість і красота дій, за рахунок якої досягаються перемоги у поєдинку з рівним суперником. Цього не можна враховувати в комерційному спорті, так як постраждають виробничо-ринкові відносини. Проте, в суспільстві існує і інший різновид спорту вищих досягнень, який в шкоду, можливо, видовищності, виконує зовсім іншу, не виробничо-ринкову функцію. Це - олімпійський спорт як спорт найвищих досягнень. Олімпійські ігри були у давній Греції демонстрували миролюбство, протиставлення альтернативній війні і свідчили про перемогу психофізичної, інтелектуальної і моральної унікальності спортсмена, постільки він заради миру і спокою на землі у чесному протиборстві демонстрував межу людських можливостей.

Як засвідчує аналіз, безперечно у спорті існує багато проблем – природно-штучний відбір, намагання досягти великих результатів будь-якою ціною, експлуатація спортсменів, нечесна гра, підкуп суддів. Багато з них породжені відсутністю повноцінної теорії філософії спорту, недосконалістю Олімпійської хартії і намаганням деяких функціонерів спорту забезпечити своє благополуччя за рахунок експлуатації праці спортсменів, таланту і мужності спортсменів. Цінність від спорту для всіх видів спорту - у вигляді здоров'я і якості життя людства, комерційного спорту – у вигляді прискорення ринкових відносин, олімпійського спорту – як альтернативи атомній катастрофі. Постільки істотно важливою ланкою сучасного спорту являється спорт вищих досягнень, олімпійський спорт, то питання стану і динаміки олімпізму, його місця у динаміці культури зберігає актуальність і представляє інтерес у плані методології і прогностики розвитку олімпійського руху. В той же час одним з основних моментів сучасного стану фізичної культури і спорту як складової частини філософії спорту являється суперечність, що розвивається між спортом вищих досягнень і спортом масовим, так як ці терміни на сьогодні все ще є неточними. Якщо перший конститується в структурах олімпізму і професійної змагальності, то другий втратив минулу структурність і набув нових форм і направленостей. Для спорту вищих досягнень, а саме олімпійського спорту, великої актуальності набувають характеристики аксіологічного і морально-етичного характеру. Це пов'язано з тим, що світоглядно-ідеологічні орієнтації на протязі всього ХХ століття помітно втратили своє значення і змінилися. Спорт вищих досягнень став галуззю індустрії, у тому числі

Філософія спорту як новий науковий напрямок і нова навчальна дисципліна

глядацької, сферою професійної діяльності. Він потребує свого соціального осмислення, в контексті якого змагальність як атрибут філософії спорту повинна бути осмислена у зв'язку з новими проблемами – допінгових засобів, співвідношення з традиційними естетичними, етичними і релігійними цінностями. Масовий спорт пов'язаний з фізичним вихованням і його змагальними формами, акценти в якому змінюються у сторону формування і розвитку особистості. Дискурси про спорт засвідчують, що назріла необхідність створення зовсім іншої концепції філософії спорту, яка б розвивалася в контексті спортивно-гуманістичної ідеології і психології, здатної дати системну картину спорту у сучасній культурі і виробити необхідні ціннісні орієнтації для особистості, яка втрачає в умовах глобалізації свою цілісність [4].

Якщо ми дійсно вважаємо, що сучасний спорт з'явився і розвивається у контексті європейської культури, то ми повинні визнати, що всі зміни у спорті викликані загальними тенденціями розвитку спорту і спортивної діяльності, детермінованими сучасною соціокультурною і глобальною ситуацією. Якщо бізнес вкладає величезні гроші у спорт, то це означає, що спорт витребуваний сучасним соціумом, тому що саме спорт відповідає внутрішнім імпульсам сучасної культури. Дійсно, практика підтверджує, що, з однієї сторони, бізнес спекулює на тілі спорту у своїх корисних інтересах, переносить у світ спорту свої жорсткі закони, а, з іншої, спорт ще не втратив і свою чистоту. У цьому смислі правим є Х.-А. Самаранч, який заявляв, що у процесі своєї діяльності на посту Президента МОК він дав новий імпульс розвитку сучасного олімпійського руху і добився впливу спорту на життя світової спільноти. У цьому контексті ми не намагаємося давати моральну оцінку негативних явищ у сучасному спорті (спрага наживи, допінг, хуліганство на трибунах, підкуп і корупція спортивних функціонерів), але всі ці явища у наших розробках знайдуть самий широкий розголос і оцінку. Важливо зрозуміти, щоб в загальній соціокультурній динаміці спорт залишався в ядрі сучасної культури і міг здійснити свій вплив на розвиток суспільства. Тому саме сьогодні формуються на наших очах нові функції спорту у динаміці плинного світу, яка формує нові види сучасного спорту – професійний спорт, елітний спорт, аматорський спорт (любительський), «спорт для всіх», дитячо-юнацький спорт, студентський спорт, спорт для інвалідів. В той же час необхідно визначити систему взаємодії спорту з іншими видами діяльності і усвідомити реальні механізми динаміки змін у спорті, запропонувавши управлінцям нову програму дій.

Сьогодні МОК – це могутня структура виробництва, за якою стоять міжнародні промислові корпорації, які диктують політику, правила гри і умови діяльності всіх спортивних організацій, які перетворили спорт у гігантську монополію за рахунок експлуатації спортсменів, особливо із країн, що розвиваються, та слаборозвинених. При цьому МОК веде подвійну гру: з однієї сторони, рекламує найвищі досягнення Олімпійських ігор, збуджує національні інтереси країн блиском золотих медалей, а, з іншої сторони,- порушуючи Олімпійську Хартію, перетворює спорт у галузь

Білогур В.Є., 2013

виробництва, у якій головне джерело – прибуток, а основна професія – спортсмен – з найвищими результатами і рекордами. Надприбутки являються головною причиною диктату на міжнародному спортивному ринку з жорсткими правилами і регламентаціями. Олімпіади і великі міжнародні змагання стали вже давно професійним шоу-бізнесом. Вся система вступних і членських внесків, завчасні платежі (інколи за рік до відкриття змагань) за участь у різних спортивних турнірах підпорядковані фінансовому добробуту МОК та його підрозділів. Фінансовий добробут – це головний напрямок діяльності окремих спортивних структур. Як свідчить аналіз, у той же час відбувається експлуатація дитячої праці. Згідно з віковим цензом, початок занять спортом не регламентується у нормативних державних актах. Тренери згідно на свій розсуд розпочинають ранню спеціалізацію дітей з 4-5 до 7-9 років (у гімнастиці, плаванні, фігурному катанні, акробатиці), не обґрунтовуючи своїх дій. У спорті процвітає дитяча праця, що підтверджується навіть окремими публікаціями у засобах масової інформації; є непоодинокі приклади, коли результати юнаків і дівчат є дуже близькими до рекордів дорослих спортсменів. Це означає, що у дитячо-юнацькому віці спостерігається масова виробнича експлуатація дитячої праці, виснаженість резервів організму підростаючого покоління. Більшість міжнародних федерацій з різних видів спорту вже зараз планують і проводять континентальні змагання, чемпіонати світу серед юнаків, що приводить до тотальної професіоналізації юнацьких змагань з тими ж негативними наслідками, які властиві дорослим турнірам (хвороби, використання допінгу); дитячі змагання для утримання прибутку, які також перетворюються на шоу-бізнес з метою утримання прибутку. В той дже час слід відмітити, що дитячий спорт є соціально не захищеним: відсутні нормативні акти про початок занять спортом, величезні навантаження, велика кількість змагань, є навіть такі батьки, які «заробляють гроші» на малолітніх дітях з нелюдськими навантаженнями на малолітніх дітей, в контексті яких збільшується травматизм, захворюваність, відсутність медичного страхування, здоров'я дітей і підлітків підміняється тезою про кількість медалей, очок, секунд тощо.

Філософія спорту як холистична і гуманістична наука визначає смисл життя у спорті, тому вона шукає відповіді на питання: що означає спорт для особистості, для колективу, суспільства? чи може людина стати цілісною у спорті? Чи може філософія спорту подолати ті негативні явища, які стали розповсюджуваними у спорті? Адже, систематичні тренування організму, який тільки розвивається, не сприяє розвитку молодого організму, не виробляє адаптаційних механізмів, що відбувається на фоні вікових змін функцій системи органів. У цьому плані біологічний смисл м'язових тренувань, зокрема для серцево-судинної системи, полягає у розширенні діапазону функціонування, а також організації спокою. Розширення діапазону функціонування створює певний резерв для серцево-судинної системи при наданні все зростаючих м'язових навантажень. Безперечно, що з врахуванням вище викладеного, дискусійною проблемою залишається Філософія спорту як новий науковий напрямок і нова навчальна дисципліна

проблем залучення дітей до змагальної діяльності. Діти повинні змагатися, адже змагання сприяють розширенню функціональної лабільності окремих систем і в цілому всього організму, але на змаганнях спортсмен повинен показати максимальний результат, який може бути шкідливим для його віку та організму. У зв'язку з цим виникає питання: з якого віку і якими видами спорту повинні займатися діти? Згідно з даними фізіології, до завершення клітинної популяції організм дитини може бути пристосований для занять спортом з 8-9 років, тоді як максимальні фізичні навантаження є небажаними для дітей дитячого віку. Інтенсивні м'язові тренування, а також змагальна діяльність можуть у даному випадку викликати надмірний розвиток окремих систем організму за рахунок інших.

Головний смисл спортивної діяльності для організму, що розвивається, - це служіння здоров'ю дитини. Необхідно приймати всі заходи, щоб не допустити перенапруження окремих систем для дитячого організму, що розвивається, що здатне викликати негативні наслідки. Таланти серед дітей для їх змагальної діяльності слід шукати індивідуально і готувати їх для великих спортивних досягнень, але не на шкоду здоров'ю дитини. Особливе місце у цьому процесі набуває система відбору юних талантів і головне – виховувати їх під пильним наглядом дорослих. У зв'язку з цим виникає проблема здоров'язберігаючих технологій багаторічної підготовки дітей, підлітків, юнаків, що потребує створення правових рамок відповідальності батьків і тренерів за здоров'я дитини, яка займається у спортивній школі. Адже і батьки погоджуються на певні жертви в ім'я серйозної спортивної кар'єри своїх дітей, які у гонитві за результатами часто не жаліють дитини. Тому необхідна юридична угода між тренером і батьками, які гарантують зберегти здоров'я дитини, яка займається у спортивній школі і досягає великих результатів, у той же час повинна існувати і фінансова угода про фінансові інтереси обох сторін, що домовляються. Тому така наука, як філософія спорту може розробляти наукові проекти, що базуються на результатах аналізу, зокрема, між елітарним і масовим спортом, конверсії окремих елементів цих технологій у масове фізичне виховання і масовий спорт. Так звана концепція спортивізації фізичного виховання - це, мабуть, перший крок у такому напрямку. Адже, самі по собі технології тренування, методика, організація та інфраструктурне забезпечення, являються високим культурним досягненням людства, створеним на шляху розвитку фізичної і спортивної культури, які лежать основі філософії спорту.

Тому задача філософії спорту як науки полягає в тому, щоб зберегти культурну цінність спорту, яка стала великою (вартістю) достоїнстю цивілізації і дієвим фактором освоєння методів фізичного удосконалення і організації здоров'яформуючої діяльності, яка актуалізована у здоровому і спортивному стилі життя. Якщо говорити про позитивний прогноз розвитку спорту у XXI столітті, то обов'язковими умовами стають актуалізація і вирішення проблем соціального захисту спортивної молоді. Загальна цільова установка філософії спорту – це соціальний захист особистості,

Білогур В.Є., 2013

розробка програм соціального захисту різних спортивних організацій з врахуванням специфічних особливостей їх діяльності. Перехід спорту на професійні рейки ставить нові задачі перед організаціями, що культивують фізичну культуру і спорт: необхідністю здійснювати допомогу у перед професійній підготовці спортивному резерву; давати спеціальну освіту професійним спортсменам; підвищувати кваліфікацію тренерів, які працюють з професійними спортсменами. Вирішення цих задач буде сприяти підвищенню рівня підготовленості спортивного резерву, його впевненості у майбутньому.

Серед найбільш гострих суперечностей у діяльності даної галузі, особливо тієї, що стосується спорту вищих досягнень, виділяється суперечність між соціальною значущістю спортивної перемоги, і неприйнятністю платні за спортивну перемогу будь-якою ціною (допінгу) і власного здоров'я. Дійсна трагедія нашої ментальності полягає в тому, що на ці жертви спортсмен йде добровільно і свідомо, але спортивні керівники майже на це закривають очі. І в цьому вбачається тільки один вихід: слід створювати здоров'язберігаючі, наукоємкі технології спортивної підготовки, і такі, що будуть конкурентоспроможними по відношенню до допінгових. Ці питання, безперечно, хвилюють керівників спорту, управлінців, громадськість: «Бути чи не бути спорту вищих досягнень?», «У якому напрямку повинні розвиватися фізична культура і оздоровчий спорт?», «Як ліквідувати дефіцит фінансових засобів на спортивну інфраструктуру?», «Що необхідно для розкриття потенціалу, який закладений в окремих особистостях, так і у фізкультурно-спортивній діяльності кожного суб'єкта?». При цьому важливим є відношення громадськості до місії спорту та його місіонерів – видатних особистостей спорту, чемпіонів Олімпійських ігор, світу, Європи. Визнання світовою спільнотою унікальних здібностей талановитих людей, які довели всьому світу, що титанічною працею, цілеспрямованістю і сильною волею, вони здатні допомагати іншим творити чудо. Адже, переможці змагань приводять у захват все людство і морально, і духовно, і культурно, збагачуючи підростаюче покоління своїми перемогами у спорті, притягуючи їх, немов би магнітом, до вражаючих результатів, сприяючи втягуванню дітей у фізкультурно-спортивну діяльність. Тільки при такому впливові видатних спортсменів на підростаюче покоління можливий позитивний ефект у сфері суспільного визнання не тільки окремих особистостей, але й фізкультурно-спортивного руху в цілому.

Філософія спорту як новий науковий напрямок і навчальна дисципліна повинна включати аналіз прогнозу розвитку спорту як соціокультурного феномена в умовах глобалізації та євроінтеграції, вивчати зарубіжний досвід розвитку спорту у передових країнах, нові нетрадиційні види спорту. Інтерес людей до нових видів спорту формується у зв'язку з бажанням освоювати нові види діяльності. Крім того, для тих, хто займається нетрадиційними видами спорту, існує багато обмежень – по віку, рівню фізичної підготовленості, великим фінансовим можливостям. Виникає все більше видів спортивної активності, які є загальнодоступними, емоційними, Філософія спорту як новий науковий напрямок і нова навчальна дисципліна

гармонійно розвиваючими людину. Але традиційні підходи до занять фізичною культурою і спортом при всіх їх достоїнствах потребують переосмислення їх цілей і задач, створення правової бази для розвитку нових, нетрадиційних напрямків фізкультурно-спортивної діяльності. Філософія спорту як філософсько-спортивна дисципліна і новий науковий напрямок може запропонувати нову програму спортивної діяльності, яка є синтезом аеробіки, спортивних танців, акробатики, сучасних шоу-програм, що на мові засновників цієї програми носить назву спорту, що означається "cheerleading" (черлідерс). Дана програма по своїй суті має дві цілі: 1) підтримати спортсменів, демонструючи програму, яка дозволяє розвивати у молодій людині орієнтацію на спорт, фізичну культуру, направлену на формування потреб і дієвих мотивів занять даним видом спорту; 2) активізувати уболівальників на підтримку команди спортсменів. Як наприклад, в Росії починає розвиватися даний вид спорту, в якому приймають участь студенти, професійні спортсмени, любителі, які розпочинають заняття даним спортом, активні вболівальники, які не займаються спортом. Інтерес, що виник до даного виду спорту, та успішність масового розвитку нетрадиційного для вітчизняного фізкультурного спортивного руху виду спорту забезпечується декількома факторами: 1) це фактор державної підтримки, що дозволяє активно включати підростаюче покоління до фізкультурної діяльності різної спрямованості - оздоровчої і дозвіллевої; 2) фактор доступності, який забезпечується масовістю занять даним видом спорту; 3) фактор привабливості - через розуміння краси та інших фізичних і естетичних цінностей програми, в якій знаходить своє вираження ідея, яка складається в одну з головних задач олімпізму – єдність спорту, культури та мистецтва; 4) фактор соціального «окультурення» вболівальників на спортивних майданчиках.

В XXI столітті зростає інтерес до прогнозів і тих тенденцій і закономірностей, які визначають перспективи розвитку будь-якої сфери людської діяльності, а особливо спорту, так як вже минуле століття засвідчило багато проблем у спорті і спортивній діяльності. Тому саме гуманістичний напрямок спорту витребуваний і людьми і суспільством як феномен глибоко культурний і гуманістичний у своїй основі, що виконує одну з функцій спорту – миротворчу. Тому філософія спорту, як і будь-яка інша філософська дисципліна повинна зайняти гідне місце у системі наукового знання і у системі вищої фізкультурної освіти, постільки дає можливість і спеціалістам, і суспільству визначитися з соціальною цінністю спорту, його затребуваності і цінності у сучасному суспільстві. Якщо говорити про пріоритети проведення наукових досліджень на найближче десятиліття, то однією з основних проблем філософії спорту є і залишається проблема формування ціннісного відношення особистості і суспільства до фізичної культури і спортивного стилю життя. Не менш важливо слід вивчати проблеми формування особистості спортсмена та прогнозувати його поведінку у суспільстві. В умовах комерціалізації і професіоналізації спорту

Білогур В.С., 2013

особливо важливо досліджувати проблеми, що стосуються формування моральної поведінки спортсменів. Нові економічні умови ставлять проблеми взаємовідносин двох соціальних суб'єктів - тренера і спортсмена, що працюють на спортивний результат, який сьогодні виражається в гонорарах, призових фондах, інших матеріальних заохоченнях, що має під собою комерційну основу. Не повинні залишатися без уваги і проблеми дослідження соціальної адаптації спортсменів до життя у суспільстві після завершення спортивної кар'єри. Навіть спортивна еліта не завжди має гідні умови для інтеграції, постільки часто буває, що спортсмен після спортивної кар'єри знаходиться у стані депресії, кризи, психологічних зривів.

Головні висновки

Спорт – це один з самих надійних і безпечних для психічного і фізичного здоров'я засобів відійти від сучасних стресів, пов'язаних з урбанізацією і технічним прогресом. І тільки філософія спорту як філософія смислу життя у спорті здатна знайти відповіді на ці запитання. Кожна епоха розмовляє на своїй мові, символізує міру освоєння людиною цього світу. Мова спорту, за словами Г.В.Ф. Гегеля, «опредмечується» у вигляді живих фігур тілесності людини, у той час як мова філософії акумулює всі досягнення людської культури. Філософія – це епоха, яка виражена у думках (Г.В.Ф. Гегель). В своїх істотних рисах спорт – це гра, змагальність, публічність і театральність. Спорт як гра відкриває таємну сутність душі, постільки він перетворює своє тіло, свідомо відмовляється від багатьох задоволень і крайньою напругою сил ризикує втратити своє здоров'я. В той же час на філософію спорту впливають глобальні процеси, вважається, що спорт, з однієї сторони, є інтернаціональним по своїй сутності і слугує зближенню народів, країн, цивілізацій, а, з іншої,- у спорті національне репрезентується як світове досягнення культури. Втрата національного колориту у спорті у процесі сучасної глобалізації може його деформувати, нівелювати, сприяти втраті моральної підтримки і посиленої комерціалізації. Філософія спорту стверджує філософію добра і відкидає філософію зла, антиморалі, несправедливості. Філософія спорту розвивається у поступовому охопленні все більшої верстви населення: від спорту найвищих досягнень, що потребують екстремальних затрат фізичного і психологічного здоров'я (олімпійський, професійний, комерційний) до масового спорту, суспільного руху, «спорту для всіх», організованого під егідою ЮНЕСКО, метою якого є збереження спорту як культурної цінності людства».

Перспективи використання результатів дослідження:

- історико-культурологічні проблеми фізичної культури і спорту у традиціях національної і світової культури;
- філософсько-гуманістичні проблеми філософії спорту, що мають метою вписати спорт у світову цивілізацію і спрогнозувати нові напрямки і форми його розвитку;
- розвиток спортивної антропології і антропології спорту, які майже не розроблена у філософії спорту;
- розробка філософії гуманності і справедливості як концептуальної

Філософія спорту як новий науковий напрямок і нова навчальна дисципліна

засади філософії спорту.

Список використаної літератури

1. Білогур В.Є. Світоглядні орієнтації студентів: тенденції змін у трансформаційному суспільстві: [Монографія] / В.Є.Білогур.- Дніпропетровськ: Пороги, 2011.- 311с.

2. Білогур В.Є. Аналіз рівня розвиненості ціннісних орієнтацій студентів-економістів у трансформаційному суспільстві / В.Є. Білогур // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб. наук. пр.]. - Запоріжжя: Вид-во ЗДІА,- 2013.- Вип 53. – С. 113-120.

3. Білогур В.Є. Світоглядна культура студентської молоді як основа управління процесом становлення системи цінностей / В.Є.Білогур// Концептуальні засади стратегії розвитку сучасного соціуму в умовах глобалізації та євроінтеграції: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. 22-23 листопада 2012 року / за ред. д.ф.н., проф. Воронкової В.Г.- Запоріжжя: ПБВ ЗДІА, 2012.- С.68-71.

4. Білогур В.Є. Соціально-філософський аналіз спорту як головної субстанції самореалізації особистості: теоретико-методологічні виміри / В.Є. Білогур // Гілея (науковий вісник): зб. наук.пр.- К.: Вид-во УАН ТОВ «НВП» «ВІР».- 2013.- Вип.72.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Bilohur VE Ideological orientation of students: trends in society transformation [Monograph] / V.Ye.Bilohur. - Dnepropetrovsk: Thresholds, 2011. - 311s.

2. Bilohur VE Analysis of the level of development of value orientations of students and economists in the transformational society / V. Bilohur // Humanitarian Bulletin Zaporozhye State Engineering Academy [Coll. Science. etc.]. - Kiev: Izd DIG - 2013. - Issue 53. - S. 113-120.

3. Bilohur VE Worldview culture of students as a basis for managing the development of values / V.Ye.Bilohur // Strategy of the development of modern society in the context of globalization and European integration: Proceedings of the All-Ukrainian scientific-practical conference with international participation. 22-23 November 2012 / ed. PhD, Professor. V. Voronkov - Zaporozhye: PBB DIG, 2012. - P.68-71.

4. Bilohur VE Socio-philosophical analysis of sport as the main substance of self-identity: theoretical and methodological dimensions / V. Bilohur // Gilea (Scientific Journal): Coll. nauk.pr. - K.: Type of UAS LLC "NPP" "Believe." - 2013. - Vyp.72.

В.Е.БИЛОГУР (доктор философских наук, доцент, профессор кафедры теории и методики физического воспитания и спортивных дисциплин)

Мелитопольский государственный педагогический университет имени Богдана Хмельницкого, Мелитополь

E-mail: bilovlada@mail.ru

ФИЛОСОФИЯ СПОРТА КАК НОВОЕ НАУЧНОЕ НАПРАВЛЕНИЕ И НОВАЯ УЧЕБНАЯ ДИСЦИПЛИНА

В статье дается анализ философии спорта как нового научного направления и учебной дисциплины, которая только формируется и вырабатывает свой предмет и объект; также проанализирована эволюция философии спорта и ее связь с современными процессами глобальной трансформации человечества, определены проблемы, которыми она занимается, разработан понятийно-категориальный аппарат концепции философии спорта и ее значение для современного понимания проблем спорта и физической культуры; раскрыты пути и направления повышения эффективности философии спорта в современных условиях с целью культивирования ее действительно гуманной сущности; показаны изменения, происходящие в спорте и спортивной деятельности, детерминированные современной социокультурной и глобальной ситуацией.

Многие проблемы связаны с анализом соматической (физической) культуры как таковой сферы культуры, основным содержанием которой является процесс социализации и «окультуривания» социокультурной модификации тела (телесности, телесного бытия) человека. Такой подход позволяет в контексте проблемы соотношения социального и биологического выявить новый аспект - соотношение социального и биологического в физическом развитии человека, в его телесном бытии. Следует выразить предсказания, что по мере развития общества все больше будет расти значимость различных средств сознательного воздействия на физическое состояние человека, а среди них - педагогических. Открывается возможность анализа вопроса о возможных и реальных ценностных ориентирах личности, различных социальных групп и общества в целом по отношению к телесному бытию человека, эволюции этой системы ценностей, ее характера в рамках современной культуры. В связи с этим возникает потребность анализа различных моделей соматической (физической) культуры. Каждая такая модель характеризуется тем, какая ценность тела (или комплекс этих ценностей) служит ориентиром для социального субъекта (личности, социальной группы, общества в целом), определяет его отношение к телу, его поведение и даже образа жизни. Поэтому говорить «о спорте вообще» - это не видеть реальных закономерностей дифференциации многомерного спортивного движения в обществе. Гуманизировать спорт - это усилить в нем гуманные начала и различные модусы человеческих отношений в спортивной практике. Все серьезные исследования по философии спорта свидетельствуют о том, что он возник и развился как культурная преобразующая относительно человеческих потребностей и взаимоотношений соревновательной деятельности, но на действительно гуманных основах. Спорт как культурный феномен, несмотря на его давнюю практику, остается почти не разработанным как научное направление. Это проявляется в том, что, с одной стороны, спорт является чрезвычайно сложным и противоречивым явлением, а, во-вторых, до сих пор не завершилось «строительство здания теории спорта». В то же время важным для понимания спорта является и признание его нескольких разновидностей: 1) спорт для всех 2) спорт для немногих - для высших достижений (спорт олимпийский, коммерческий и некоммерческий). Все эти разновидности спорта выполняют преимущественно только им присущие функции. Так, спорт для всех привлекает людей к ценностям физической культуры, воспитывает и позволяет более ярко раскрываться в работе, искусстве и в любой другой деятельности, способствует повышению качества их жизни. Коммерческий спорт, который раньше называли профессиональным, как зрелище и праздник притягивает внимание производителей товаров и услуг. Благодаря рекламе и телевидению он ускоряет развитие производственно-рекламных отношений. В условиях коммерциализации и профессионализации спорта особенно весомо исследование проблем, касающихся формирования нравственного поведения спортсменов.

Ключевые слова: философия спорта, спорт, спортивная деятельность, физкультурная деятельность и воспитание, коммерциализация спорта, олимпийский спорт, «спорт для всех», детский и юношеский спорт, будущее спорта, гуманный потенциал спорта.

V.BILOGUR (Doctor of Philosophy, Associate Professor, Department of Theory and methods of physical education and sport sciences)

Melitopol State Pedagogical University named after Bogdan Khmelnytsky, Melitopol

E-mail: bilovlada@mail.ru

PHILOSOPHY OF SPORT AS A NEW SCIENTIFIC DIRECTION AND A NEW ACADEMIC DISCIPLINE

This paper analyzes the philosophy of sport as a new scientific direction and discipline that just formed and produces its own subject and object, analyzes the evolution of the philosophy of sport and its relationship with contemporary processes of global transformation

of humanity, identified the problem, which it is engaged, developed concepts and categories of the concept of the philosophy of sport and its importance for the modern understanding of sport and physical culture reveals ways to improve the efficiency and direction of philosophy of sport in modern conditions for the cultivation of truly humane nature, shows the changes that occur in sports and sports activities, deterministic contemporary socio-cultural and global situation.

Many problems prov'yazani with the analysis of somatic (physical) culture as a sphere of culture, which is the main content of the socialization process and the "domestication" of sociocultural modyfiktsaiyi body (bodily, corporeal being) human. This approach in the context of the relationship between social and biological discover a new aspect - social and biological value in the physical development of man in his bodily existence. It is necessary to express the prediction that as the development of society will increasingly grow conscious of the significance of various effects on physical well-being, and among them - teaching. An opportunity to analyze the issue of the possible and the real value orientations of the individual, different social groups and society as a whole in relation to the bodily existence of man, the evolution of the value system of nature within contemporary culture. In this regard, there is a need analysis of different models of somatic (physical) culture. Each model is characterized by the fact that the value of the body (or set of values) serves as a benchmark for social entity (individual, social group, society), determine its relation to the body, his behavior, and even lifestyle. So to say "about the sport in general" - it does not see the real patterns of differentiation multivariate sports movement in society. Humanized sport - is to strengthen it humane principles and different modes of human relations in sports practice. All serious research on the philosophy of sport suggests that it originated and developed as a cultural converting respect human needs and relationships of competitive activity, but really humane basis. Sport as a cultural phenomenon, despite its long-standing practice remains little developed as a scientific field. It turns out that, on the one hand, sport is an extremely complex and controversial phenomenon, and, second, still not finished "building construction theory of sport." At the same time it is important to understand the sport and recognition of its several varieties: 1) sport for all, 2) sport for the few - for the highest achievements (an Olympic sport, commercial and non-commercial). All these types of sports do they mostly only inherent function. So, for all sports attracts people to the values of physical education, educates and enables them to more clearly disclosed in work, art and any other activity improves quality of life. Commercial sport that used to be called a professional, as a spectacle and celebration attracts the attention of producers of goods and services. Thanks to television advertising and it speeds up the development of industrial relations and advertising. With the commercialization and professionalisation of sport especially weighed explore issues relating to the formation of moral behavior of athletes.

Keywords: philosophy of sport, sports, sporting activities, sports activities and education, commercialization of sports, Olympic sports, "sport for all" children and youth sports, the future of sport, humane potential of sport.

Стаття надійшла до редколегії 23.04.13

Прийнята до друку 28.04.13

Рецензент: д.фн., проф.. Воронкова В.Г.